

การศึกษาประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

พระสมพจน์ สมจิตโต (ยงทวี)

พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลการดำเนินการตามพันธกิจของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ เปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามพันธกิจของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ วิธีวิจัยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลและศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่าง คือ พระภิกษุในวัดเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จำนวน ๘๐ รูป และกลุ่มฆราวาสในชุมชนเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จำนวน ๑๙๘ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามปลายปิด แบบสอบถามปลายเปิด และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นโดยใช้สถิติ F – test ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับความคิดเห็นของพระภิกษุต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับระดับความคิดเห็นของฆราวาสต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

๒. การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ พระภิกษุและฆราวาสที่มีสถานภาพและระดับการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนอายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๓. ข้อเสนอแนะแนวทางของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ คือ คณะสงฆ์ผู้บังคับบัญชาควรปกครองผู้อยู่ในบังคับบัญชาด้วยหลักธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด และให้มีการจัดประชุมเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายด้านการปกครองกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างสม่ำเสมอ ให้พระสงฆ์ สามเณรและนักเรียนที่เป็นฆราวาสทั่วไปมีโอกาสศึกษาหลักพระธรรมวินัยให้เข้าใจอย่างถูกต้อง ให้พระสงฆ์ สามเณรและนักเรียนที่เป็นฆราวาสทั่วไปมีโอกาสได้รับทุนการศึกษาเท่าเทียม

กัน สนับสนุนให้พระสงฆ์เข้าไปให้การอบรมสั่งสอนแก่นักเรียนตามโรงเรียน และส่งเสริมโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ควรจัดหาสถานที่ปฏิบัติธรรมที่มีความเหมาะสมสะดวกสบายไว้บริการประชาชนทั่วไปด้วย

ABSTRACT

The aims of this research were to study effectiveness of implementation of the Sangha missions in Muang Surin District, Surin Province, to compare personal opinions to effectiveness of implementation of the Sangha missions, and to study suggestions for Sangha Affairs Administration in Muang Surin District, Surin Province. The samples are 80 Buddhist monks of temples in the area of Muang Surin District and 198 laymen in the area of Muang Surin District, Surin Province. Instruments used in the research are open – ended questionnaire, close – ended questionnaire, and interview. Statistics used in the research are percentage, average, standard deviation, and caparison of the opinion levels with the help on the F – test statistics

The findings are as follows :

1. The opinions of Buddhist monks to the effectiveness of Sangha Affairs Administration in Muang Surin District are in the middle level, and the laymen are in high level
2. Buddhist monks and laymen who have got different status and educational qualifications have significant different opinions at .05 level of statistics on the effectiveness of Sangha Affairs Administration in Muang Surin District, but the different ages have insignificant different opinions at .05 level of statistics on the effectiveness of Sangha Affairs Administration in Muang Surin District.
3. Suggestions for Sangha Affairs Administration in Muang Surin District are as follows; the ecclesiastical leaders should administer members with strictly principles of Dhamma and Vinaya; the Sangha should hold a meeting to convey governing policy to members; the Sangha should encourage Buddhist monks, novices, and general students to learn more about principles of Dhamma and Vinaya;

the Sangha should provide enough scholarships to Buddhist monks, novices, and general students; the Sangha should encourage Buddhist monks to teach and cultivate students at schools; the Sangha should support the project of virtues cultivation as well as Buddhism propagation; and the Sangha should find out the suitable places for Buddhist meditation practice to general people.

๑. บทนำ

อำนาจการบริหารวัดอย่างในสมัยสุโขทัยยังปรากฏชัดเจนในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เช่น ดังกล่าวไว้ในโครงสร้างอำนาจการปกครองคณะสงฆ์ในสมัยราชกาลที่ ๔ ว่ากษัตริย์อาจแต่งตั้งสังฆราช และสมภารประจำวัดต่าง ๆ แต่นั่นก็เป็นเฉพาะวัดหลวงเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันชาวบ้านก็เป็นผู้มีส่วนในการเลือกหรือแต่งตั้งสมภารวัดราษฎร์ที่ตนเป็นผู้สร้างหรือสนับสนุนอยู่ ขอบเขตอำนาจของสมเด็จพระสังฆราชเองที่ตัดสินใจลงโทษหรือควบคุมพฤติกรรมพระสงฆ์ที่อยู่ในที่ห่างไกลก็เป็นเรื่องทำได้ลำบาก หากแต่อาศัยชาวบ้านในชุมชนเองคอยควบคุมพฤติกรรมพระสงฆ์ของตนเอง ดังที่ทราบกันแล้วว่าในอดีตนั้นหน้าที่พระสังฆราชและพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการบริหารทั้งหลายมุ่งไปที่กิจการใหญ่ ๆ ระดับชาติ เช่น การชำระพระธรรมวินัยให้บริสุทธิ์ เป็นต้น มากกว่าที่จะมุ่งไปดูแลกิจการของวัดทั่ว ๆ ไปเราย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่าปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงควรให้มีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการหารูปแบบที่เหมาะสม และปรับปรุงระบบบริหารงานของคณะสงฆ์ทั้งนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงานคณะสงฆ์ เนื่องจากการบริหารการจัดการในองค์กรของสงฆ์เอง ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการบริหารจัดการในทุก ๆ ด้านร่วมกับคณะพระสังฆาธิการ ซึ่งใน

ภาพรวมจะก่อให้เกิดความหลากหลายในทางปฏิบัติเช่น อย่างมากแม้ว่าจะมีข้อกำหนดให้ดำเนินการตามนโยบายหรือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เดียวกัน กรมศาสนาซึ่งได้จัดทำแนวทางการบริหารจัดการได้แนวคิด แนวทางการดำเนินงานบริหารจัดการ องค์กรสงฆ์เพื่อมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามยุคตามสมัยแต่ในทางปฏิบัติจริงดูเหมือนจะยังมีปัญหาอยู่

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของวัดในอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ นั้นยังเกิดปัญหาด้านการปกครองและการสื่อสารที่ยังไม่ทั่วถึง บางครั้งก็มีการดำเนินงานที่ล่าช้า การจัดกิจกรรมในทางพุทธศาสนาในแต่ละวัดยังมีการประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง สถานที่ของวัดยังจัดการไม่ค่อยเรียบร้อยเป็นสัดส่วน และที่เห็นได้ชัดคือการขาดความร่วมมือระหว่างชุมชนกับวัดและขัดแย้งกัน ปัญหาเรื่องของอบายมุข สิ่งเสพติดให้โทษ ขาดการมีส่วนร่วมในการทำงาน ไม่มีความกระตือรือร้นในการทำงานช่วยเหลือ กิจวัตรของสงฆ์ที่ควรปฏิบัติการยังขาดตกบกพร่อง ผู้นำยังไม่เป็นแบบอย่างที่เหมาะสมเท่าที่ควร ผู้วิจัยในฐานะเป็นพระภิกษุที่อยู่ในพื้นที่อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ได้รับข้อมูลจากการสรุปวาระการประชุมประจำปีของคณะสงฆ์อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ และจากการสังเกตโดยทั่วไปจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองสุรินทร์ ซึ่งวัดเป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทต่อการพัฒนาด้านจิตใจของ

ประชาชนและส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไป ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษากลับไปใช้เป็นแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารกิจการ ของคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาประสิทธิผลการดำเนินการตามพันธกิจของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานตามพันธกิจของคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

๒.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑) เชิงปริมาณ กลุ่มพระภิกษุในวัดเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จำนวน ๑๐๐ รูป และกลุ่มฆราวาสในชุมชนเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ จำนวน ๓๕๐ คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มพระภิกษุในวัดเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จำนวน ๘๐ รูป และกลุ่มฆราวาสในชุมชนเขตอำเภอเมืองสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์ ได้จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น ๑๔๘ คน

๒) เชิงคุณภาพ พระภิกษุ ได้แก่ กลุ่มพระภิกษุในวัดเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จำนวน ๑๒ รูป ฆราวาส ได้แก่ กลุ่มฆราวาสในวัดเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จำนวน ๘ คน

๓.๒ กรอบแนวคิดการวิจัย

ศึกษาประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ตามแบบแผนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ คือ ๑. ด้านการปกครอง ๒. ด้านการศาสนศึกษา ๓. ด้านการศึกษา สงเคราะห์ ๔. ด้านการเผยแผ่พระศาสนา ๕. ด้านการสาธารณูปการ ๖. ด้านการสาธารณสงเคราะห์

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สำหรับพระภิกษุ และฆราวาส แบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

๑) ตอนที่ ๑ ถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๒) ตอนที่ ๒ ถามข้อมูลประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ๖ ด้าน

๓) ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ๖ ด้าน มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-end

Question) ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดง
ความคิดเห็นอย่างอิสระ

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้
เครื่องคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสถิติ
สำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ SPSS for
Windows มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ดังนี้

๑) วิเคราะห์และนำเสนอ ด้วย
วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒) วิเคราะห์และนำเสนอด้วย
ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

๓) เปรียบเทียบประสิทธิผล
การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง
สุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ๒ กลุ่ม ด้วยสถิติค่าที (t-test)

๔) เปรียบเทียบประสิทธิผล
การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง
สุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ๓ กลุ่มขึ้นไป โดยใช้
การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way Analysis of Variance) หรือค่า
เอฟ (F-test) ถ้าพบว่าผลการทดสอบมีความ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญจะตรวจสอบ
ความแตกต่างเป็นรายคู่ใช้การทดสอบโดยวิธี
ผลต่างอย่างมีนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD)

๕) วิเคราะห์ข้อเสนอแนะที่
เป็นคำถามปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เชิง
เนื้อหาบรรยายสรุปแบบ **สัมภาษณ์**

วิเคราะห์เชิงบรรยายสรุป ทั้ง ๓ ตอน

๔. ผลการวิจัย

ระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของ
การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง
สุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับ
ปานกลาง ส่วนของฆราวาสที่มีความพึงพอใจ
ในประสิทธิผลของการบริหารกิจการคณะสงฆ์
โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัย
ของพระครูปลัดทรงศักดิ์ กนตวีโร ได้
ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของ
พุทธศาสนิกชนต่อการบริหารวัดปากน้ำ ภาษี
เจริญ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า
ทั้ง ๖ ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้าน
การศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์
ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการ
สาธารณูปการ และด้านการสาธารณ
สงเคราะห์ พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก
๔ ด้าน คือ การปกครอง การศาสนศึกษา
การศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณ
สงเคราะห์ อยู่ในระดับมากที่สุด ๒ ด้าน คือ
การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการ
สาธารณูปการ

การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อ
ประสิทธิผลการบริหารกิจการคณะสงฆ์
พระภิกษุและฆราวาสที่มีสถานภาพและระดับ
การศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็น
เกี่ยวกับประสิทธิผล การบริหารกิจการ
คณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัด
สุรินทร์ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งเป็นไปตาม

สมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดทรงศักดิ์ กนตวีโร ได้ ทำการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของ พุทธศาสนิกชนต่อการบริหารวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง ๖ ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้าน การศาสนาศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการ สาธารณูปการ และด้านการสาธารณ สงเคราะห์ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นใน การบริหารวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพ อายุ จำนวนปีที่ บวช วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษาทาง ธรรม และวุฒิการศึกษาทางบาลี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้พุทธศาสนิกชนมีความ คิดเห็นแตกต่างกัน ได้แก่ สถานภาพ อายุ จำนวนปีที่บวช วุฒิการศึกษาสามัญวุฒิ การศึกษาทางธรรม และวุฒิการศึกษาทาง บาลี โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนอายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขต อำเภอมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .๐๕ ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไป ทั้งนี้เนื่องจากการบำเพ็ญกุศลของฆราวาส ส่วนใหญ่นิยมบำเพ็ญกุศลวัดใกล้บ้าน จึงทำ ให้ไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ในเขตอำเภอมืองสุรินทร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอานนท์ อานนโท ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการ

คณะสงฆ์ในเขตจังหวัดชุมพรกับการ ประยุกต์ใช้หลักสิกขาปฏิบัติบริหารนิยธรรม ๗” ผล การเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้หลัก สิกขาปฏิบัติบริหารนิยธรรม ๗ ในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดชุมพร จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล พบว่าอายุไม่พบ ความแตกต่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕. ข้อเสนอแนะ

๕.๑ ข้อเสนอแนะในการนำ ผลการวิจัยไปปฏิบัติ

๑) การจัดประชุมเพื่อชี้แจงข่าวสารการ ประชุมหรือเพื่อชี้แจงกฎระเบียบภายในวัดยัง น้อยอยู่ โดยส่วนใหญ่ใช้พระธรรมวินัยในการ ดูแลควบคุมพระภิกษุสามเณรภายในวัด ทำ ให้ลดความสำคัญของการออกกฎระเบียบเพื่อ หมู่คณะ ซึ่งอาจจะเป็นช่องทางให้บุคคลผู้ไม่ สนใจปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ขาดรูปธรรม ในการประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ดังนั้น จึงควรมีการชี้แจงกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อความเรียบร้อยดีงามของหมู่คณะทุกเดือน

๒) มีการมอบทุนศึกษาสงเคราะห์เป็น ประจำ แต่ขาดการตั้งทุนศึกษาสงเคราะห์ จึงทำให้ขาดความสม่ำเสมอของการมอบทุน เพราะเป็นการมอบทุนตามความสะดวก จึง ควรจะส่งเสริมให้มีการตั้งทุนการศึกษา สงเคราะห์สม่ำเสมอ

๓) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยมาก ทุกวัด มีการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นประจำ แต่ ก็ยังเป็นการเผยแผ่เชิงรับ เพราะจัดภายในวัด

แต่ขาดการเผยแพร่เชิงรุก จึงควรมีการจัดให้มี พระธรรมทูตหรือธรรมจาริกไปสถานที่ต่าง ๆ เพื่ออบรมเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในทุก หมู่บ้านโดยเฉพาะหมู่บ้านที่ไม่มีวัดตั้งอยู่หรือมี วัดแต่ไม่มีพระประจำอยู่

๔) ด้านสาธารณสงเคราะห์ในปัจจุบัน ค่อย ๆ ลด น้อยไปดังนั้นจึงควรเข้าไปส่งเสริม และร่วมมือกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อเพิ่มบทบาทด้านสาธารณสงเคราะห์ใน ทุกกิจกรรม

๕.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ใน เขตอำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

๒) ควรศึกษาสภาพปัญหาและความ ต้องการการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขต อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

๓) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง สุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

๔) ควรศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง สุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

บรรณานุกรม

วิทยานิพนธ์เป็นหนึ่งในของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีพุทธศักราช ๒๕๕๕.